

FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pokupić, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Virovitica University of Applied Sciences / Veleučilište u Virovitici**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:165:504025>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

[Virovitica University of Applied Sciences Repository - Virovitica University of Applied Sciences Academic Repository](#)

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI
Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo

LAURA POKUPIĆ

FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZAVRŠNI RAD

VIROVITICA, 2021.

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI
Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo

FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Mentor:

Danijela Vakanjac, mag.oec.

Student:

Laura Pokupić

VIROVITICA, 2021.

Veleučilište u Virovitici

Preddiplomski stručni studij Poduzetništva - Smjer Poduzetništvo

OBRAZAC 1b

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student/ica: LAURA POKUPIĆ

JMBAG: 0307015895

Imenovani mentor: Danijela Vakanjac, mag. oec., pred.

Imenovani komentor: -

Naslov rada:

Fiskalna politika u Republici Hrvatskoj

Puni tekst zadatka završnog rada:

Na osnovu prikupljene i proučene relevantne stručne i znanstvene literature iz dostupnih izvora, studentica će konstruirati sadržaj i strukturu rada na zadanu temu. Definirajući osnovne varijable fiskalnog sustava, ciljeve, funkcije i instrumente fiskalne politike, teorijski dio završnog rada će prikazati na provođenju fiskalne politike u RH, posebno istražujući konkretne podatke o prihodima i rashodima državnog proračuna u petogodišnjem razdoblju. Pored navedenog, studentica će prikazati i podjelu fiskalnog sustava u RH uz osvrt na pravednost poreznog opterećenja.

Datum uručenja zadatka studentu/ici: 28.07.2021.

Rok za predaju gotovog rada: 06.09.2021.

Mentor:

Danijela Vakanjac, mag. oec., pred.

Vakanjac

Dostaviti:

1. Studentu/ici
2. Povjerenstvu za završni rad - tajniku

FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

FISCAL POLICY OF THE REPUBLIC OF CROATIA

SAŽETAK - Fiskalna politika značajno utječe na gospodarstvo Hrvatske te se pomoću nje planiraju ostvariti makroekonomski ciljevi kao što su rast gospodarstva, odnosno povećanje stope BDP-a te puna zaposlenost. Ona se može definirati kao skup mjera kojima država upravlja novcem u državnoj blagajni odnosno njegovim prikupljanjem i trošenjem. Svaka država ima svoj fiskalni sustav kojim stanovnike opskrbljuje socijalnim, zdravstvenim i obrazovnim uslugama te unutarjom i vanjskom sigurnošću. Za poreze se može reći kako su ona obavezna davanja državi. Drugim riječima, potrebno je davati dio ostvarenih prihoda državi kako bi se zauzvrat dobile zdravstvene, obrazovne, socijalne i sigurnosne usluge. Postoje mnogi oblici poreza. U Republici Hrvatskoj najizdašniji oblici poreza su porez na dodanu vrijednost (PDV), porez na dobit, porez na promet nekretninama i porez na dohodak. Bitno je spomenuti kako je pojava COVID-19 virusa negativno utjecala kako na fiskalnu politiku u Republici Hrvatskoj tako i na fiskalne politike drugih država širom svijeta te će se posljedice navedenog znatno osjetiti i u budućnosti. Cilj ovog rada je analizirati sam pojam fiskalne politike i istaknuti njezinu važnost. Također, cilj je i istražiti podjelu fiskalnog sustava u Republici Hrvatskoj te utvrditi funkcioniranje svakog pojedinog poreznog oblika na temelju opće podjele poreznog sustava. U radu će se istražiti i analizirati kretanje prihoda i rashoda u Republici Hrvatskoj u razdoblju od pet godina te će biti vidljivo kako je pojava COVID-19 virusa, koji se pojavio 2020. godine, negativno utjecala na stanje državnog proračuna.

Ključne riječi: fiskalna politika, državni proračun, proračunski prihodi, proračunski rashodi, porezni oblici

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJAM FISKALNE POLITIKE.....	2
2.1. Ciljevi fiskalne politike	3
2.2. Funkcije fiskalne politike.....	4
2.3. Instrumenti fiskalne politike	5
3. FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ	5
3.1. Državni proračun.....	7
3.2. Prihodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine.....	9
3.2.1. Prihodi od poreza	9
3.2.2. Prihodi od doprinosa	11
3.2.3. Prihodi od imovine	13
3.2.4. Ukupni prihodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine.....	14
3.3. Rashodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine	15
3.3.1. Rashodi za zaposlene	16
3.3.2. Financijski rashodi.....	17
3.3.3. Materijalni rashodi.....	19
3.3.4. Ukupni rashodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine	21
4. PODJELA FISKALNOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	23
4.1. Porezi prema državnoj vlasti.....	23
4.1.1. Porezi na državnoj razini	23
4.1.2. Županijski porezi	27
4.1.3. Općinski i gradski porezi	28
4.1.4. Zajednički porezi	30
4.2. Porezi prema vrsti porezne osnovice i porezi prema kategoriji opterećenja	31
5. ZAKLJUČAK.....	33
6. POPIS LITERATURE.....	35
7. POPIS ILUSTRACIJA	39

1. UVOD

Najvažnija sastavnica ekonomske politike je fiskalna politika. Fiskalnoj politici u Republici Hrvatskoj potrebne su brojne promjene i poboljšanja. Naime, glavni problemi su nekoordinacija s monetarnom politikom, koja je nužna zbog toga što se monetarna politika odnosi na cijenu i dostupnost novca u gospodarstvu te treba biti koordinirana s fiskalnom politikom kako bi se ostvario gospodarski rast. Također, postoje problemi u proračunskom planiranju s obzirom da ostvareno stanje značajno odstupa od planiranog, kao i u visini rashoda u državnom proračunu koje u konačnici dovodi do proračunskog deficita. Potrebno je smanjiti proračunske rashode te preciznije upravljati pojedinom kategorijom istih. Na državni proračun značajno je utjecao COVID-19 virus prilikom kojeg je smanjena društvena potrošnja, odnosno smanjeni su fiskalni prihodi zbog toga što je došlo do “*lockdowna*” u državi, a rashodi su se postupno povećavali zbog poreznih rasterećenja, dodijeljene su državne olakšice te potpore i pomoći. Navedeno je dovelo do povećanja javnog duga, a povećala se i stopa nezaposlenosti.

Kao jedan od problema fiskalnog sustava mogu se navesti i prečeste promjene poreznih stopa koje negativno utječu kako na investiranje tako i na poduzetništvo u državi. Za primjer se mogu uzeti osobe koje planiraju pokrenuti vlastiti poslovni pothvat no u tome ih sprječavaju prečeste promjene poreznih stopa, ali i previsoke porezne stope (porez na dobit). Kako bi se unaprijedilo poduzetništvo u državi, ali i poboljšalo investiranje, nužno je isplanirati te izrealizirati stabilnost poreznih stopa koje bi garantirale određenu sigurnost za ulaganje. Osim toga, potrebno bi bilo smanjiti određene porezne stope koje su previsoke. Upravo se visinom poreznih stopa utječe na privlačenje, odnosno odvlačenje stranih investicija.

U prvom poglavlju rada objašnjen je pojam fiskalne politike te su navedeni ciljevi fiskalne politike, funkcije i instrumenti. Drugo poglavlje odnosi se na fiskalnu politiku u Republici Hrvatskoj te je u tom poglavlju predstavljen tijek pojave fiskalne politike, objašnjen je pojam državnog proračuna te prikazana struktura državnog proračuna Republike Hrvatske. Također, prikazana su kretanja prihoda i rashoda u državnom proračunu u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Posljednje poglavlje odnosi se na podjelu fiskalnog sustava u Republici Hrvatskoj. U navedenom poglavlju opisani su porezni oblici sukladno podjeli poreza na državne, županijske općinske i gradske te zajedničke poreze. Također pojašnjena su i ostala dva načina prema kojima se porezi dijele: porezi prema vrsti porezne osnovice i porezi prema kategoriji opterećenja.

2. POJAM FISKALNE POLITIKE

“Fiskalna politika dio je ekonomske politike čiji su predmet izučavanja javni prihodi i rashodi. U okviru ekonomske politike ima jednu od ključnih uloga, te zajedno s monetarnom politikom najjače je sredstvo u upravljanju gospodarstvom jedne zemlje” (Uvodić, 2017:4). Za fiskalnu politiku može se reći kako je ona jedna od osnovnih funkcija države koja zadovoljava javne potrebe, a ostvaruje se posredovanjem državnog proračuna, državne blagajne i budžeta države (Sirotković, 1996). Može se reći kako je najbolji način za prikupljanje sredstava s kojima bi se financirali javni troškovi zapravo oporezivanje. Najstariji i najizdašniji prihodi u fiskalnoj politici su porezi (Uvodić, 2017). Također, bitno je znati kako ne postoje dvije države sa istim sustavom oporezivanja.

“Pojam fiskalna politika dolazi od latinske riječi “*fiscus*” koja označava državnu blagajnu, ali i pravnu osobu koja je nositelj imovinskih prava i zastupa je u svim njenim imovinsko - pravnim odnosima, te grčke riječi *polis* što znači država. Ipak, pojam fiskalna politika koji se koristi u suvremenoj financijskoj znanosti mnogo je šireg značenja nego što bi se to moglo pretpostaviti iz doslovnog prijevoda pojmova fiskalan i politika” (Rast, 2017:4).

Na temelju vrsta fiskalnih oblika, fiskalna politika može se podijeliti na carinsku, poreznu, politiku pristojba, politiku ostalih davanja, politiku doprinosa i sl. Navedena podjela napravljena je isključivo zbog praktičnih potreba. No, ukoliko se govori o podjeli fiskalnog sustava ¹, tada je riječ o poreznom sustavu, sustavu doprinosa, carinskom sustavu itd. (Roller, 2009). S obzirom da je porezni sustav najizdašniji oblik fiskalnog sustava, bitno je i spomenuti karakteristike dobrog poreznog sustava; izdašnost, pravednost, stabilizacijsko i razvojno djelovanje, neutralnost, niski troškovi i jednostavnost (Rast, 2017).

“Pod fiskalnom politikom podrazumijeva se ponajprije upravljanje proračunskim prihodima i rashodima. Cilj svake države je postići gospodarski rast uz istodobnu visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a ti su ciljevi u potpunosti ostvarivi jedino uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike” (Uvodić, 2017:4).

¹ Fiskalni sustav – „skup svih oblika fiskalnog zahvaćanja (fiskalnog oblika) i skup svih ostalih javnih prihoda s jedne strane te javnih rashoda s druge strane (Roller, 2009:3).

Kao sastavni oblik fiskalne politike promatra se fiskalna tehnika kao pomoćna disciplina u financijskoj znanosti, odnosno kao način obavljanja i organiziranja rada, putem koje se zapravo ostvaruju željeni ciljevi fiskalne politike (Roller, 2009).

2.1. Ciljevi fiskalne politike

“Ciljevi fiskalne politike usmjereni su ka postizanju „zdravlja“ nacionalne ekonomije, što se mjeri parametrima pune zaposlenosti, stopom inflacije i rastom novostvorene vrijednosti te prethodno opisanim socijalnim ciljem društvene jednakosti. Što se više makroekonomskih ciljeva želi ostvariti fiskalnom politikom, to je veća vjerojatnost nastanka konfliktnog odnosa među njima” (Bartulović, 2019:8).

Osnovni ekonomski ciljevi podudaraju se s ciljevima fiskalne politike, a govori se o ciljevima kao što su:

- niska i stabilna inflacija,
- stabilan i visoki privredni rast,
- smanjenje regionalnih razlika,
- održiva platnobilansna pozicija,
- visoka odnosno puna zaposlenost i
- smanjenje ekonomske nejednakosti ².

Odnosi između ciljeva značajno ovise o stupnju ostvarivosti potencijalnih i stvarnih ciljeva. Uz međusobnu neovisnost (neutralnost), odnosi mogu biti u obliku konkurentnosti ili komplementarnosti.

Ukoliko je riječ o *komplementarnim ciljevima*, govori se o tome da ukoliko se ostvari jedan cilj ono će izazvati poželjne učinke za ostvarenje ostalih ciljeva. Jednostavnije rečeno, ukoliko se ostvari (ili ne ostvari) jedan cilj, to će značajno pridonijeti u ostvarenju (ili neostvarenju) nekog drugog cilja. *Konkurencija ciljeva* najznačajniji je problem u praktičnoj ekonomskoj politici. Drugim riječima, ukoliko se jedan cilj počne realizirati, to će uvelike štetiti ostvarenju nekog drugog cilja (Brümmerhoff, 2000).

² Uvodić, L. (2017): Fiskalna politika u Republici Hrvatskoj. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, <https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A1601/datastream/PDF/view> (02.07.2021.)

„Postoje globalni i specifični ciljevi. U globalne ubrajamo: gospodarski rast i razvoj kroz poticanje društvenog proizvoda, ekonomsku ravnotežu i stabilnost cijena te pravedniju raspodjelu dohotka. U specifične ciljeve ubrajamo: financiranje ponude javnih dobara i usluga, ravnomjerniju socijalnu raspodjelu javne potrošnje te strukturno – razvojnu funkciju” (Uvodić, 2017:6).

2.2. Funkcije fiskalne politike

“Fiskalna politika, osim što polazi od zadanih ciljeva, temelji se na prikupljanju prihoda i rashoda u cilju održavanja stabilnosti gospodarstva, tj. na fiskalnom sustavu koja se ujedno isprepliće i sa ostalim elementima gospodarstva” (Mustafić, 2015:7).

Glavne funkcije fiskalne politike su:

1. alokacija,
2. stabilizacija i
3. distribucija.

Alokacijska funkcija je funkcija kojom se iz državnog proračuna izdvajaju određena sredstva koja služe za financiranje javnih potreba. Na taj se način čini raspodjela sredstava na javnu (zajedničku) i ostalu potrošnju (Sirotković, 1996).

Kada je riječ o *stabilizacijskoj funkciji*, važno je istaknuti kako “nosioci fiskalne politike nastoje da njenim instrumentima osiguraju gospodarsku stabilnost kao osnovu za nesmetano obavljanje ekonomskih aktivnosti, država utječe na “izgladivanje” oscilacija gospodarskih aktivnosti do kojih dolazi djelovanjem tržišnih čimbenika” (Uvodić, 2017:5).

Distributivna funkcija odnosi se na preraspodjelu bogatstva odnosno dohotka. Drugim riječima, upravo se tom preraspodjelom može omogućiti pravednija raspodjela. Raspodjelu bogatstva, dohotka ili potrošnje koja se događa na tržištu država mijenja kako bi zadovoljila političke i socijalne kriterije (Rast, 2017).

Ostvarivanje navedenih funkcija, ali i ciljeva znatno ovisi o brojnim uvjetima i okolnostima (o političkom uređenju, razini ekonomske razvijenosti u zemlji i sl.).

2.3. Instrumenti fiskalne politike

Postoje dva instrumenta fiskalne politike, a to su:

- automatski stabilizatori,
- diskrecijska fiskalna politika.

“*Automatski stabilizatori* su instrument fiskalne politike koji iskazuju povoljan stabilizacijski učinak na gospodarstvo, bez potrebe za interveniranjem od strane nositelja fiskalne politike. U najznačajnije automatske stabilizatore fiskalne politike moguće je ubrojiti automatske promjene u ukupnim poreznim prihodima kao i osiguranja za socijalne pomoći, nezaposlenost ili transferna plaćanja” (Bartulović, 2019:10).

Kada se govori *diskrecijskoj fiskalnoj politici*, tada je važno naglasiti kako se radi o mijenjanju programa potrošnje ili poreznih stopa. Ove promjene izvršava država, a razlog je taj što se nastoji neutralizirati poslovne cikluse (Uvodić, 2017). Mjere diskrecijske fiskalne politike koriste se kada se korištenjem automatskim stabilizatorima ne mogu postići ciljevi koji su unaprijed određeni. Mjere diskrecijske fiskalne politike koriste se na način da se povećava porez ili smanjuje potrošnja, a cilj je da se ostvari stabilizacijska funkcija u gospodarstvu (Bartulović, 2019). “Osnovna sredstva diskrecijske fiskalne politike su: javni radovi, projekti zapošljavanja u javnom sektoru, mijenjanje poreznih stopa” (Uvodić, 2017:7).

3. FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Gospodarski potencijal Hrvatske značajno je umanjen od samog trenutka osnivanja države zbog ratne agresije, tranzicije i teškog naslijeđa iz prošlosti. Već je u 1990. godini bilo 300.000 nezaposlenih osoba. BDP u Hrvatskoj pao je za više od 35% zbog raspada zemlje, tranzicije i agresije. Materijalne štete prouzrokovane ratom iznosile su čak 300 milijardi kuna. Najteža stvar koja se dogodila kao posljedica rata je gubitak nekoliko desetaka tisuća ljudskih života i još duplo više toliko invalidiziranih osoba (Rast, 2017).

Održivi gospodarski rast i sustavna provedba gospodarske tranzicije stvoreni su na temelju stabilizacijskog programa iz 1993. godine. 1994. godine doneseni su zakonski akti o porezu na dohodak te o porezu na dobit. Važno je spomenuti kako je navedena porezna reforma iz 1994.

godine bila značajna i zbog donošenja indirektnog oporezivanja trošarina. U 1996. godini dogodila se reforma vezana za naslijeđeni carinski sustav, a godina 1998. iznimno je važna zbog uvođenja poreza na dodanu vrijednost što je obilježilo početak formiranja fiskalne politike Republike Hrvatske (Bartulović, 2019).

“Proces snižavanja troška rada započeo je 1998. godine kada su ukinuti doprinosi za dječji doplatak i vodoprivredni doprinosi koje je preuzeo državni proračun. 1999. godina je obilježena značajnim pogoršanjem likvidnosti hrvatskog gospodarstva, a koje je nastalo kao rezultat međusobnih dugovanja i neplaćanja između gospodarskih sektora čemu je pridonijelo i neuredno servisiranje obveza države” (Rast, 2017:11).

2000. godinu obilježila je nova porezna reforma. Cilj ove reforme bio je redefiniranje raspodjele ukupnih poreznih obveza poslovnih subjekata i građana te smanjenje ukupnog poreznog opterećenja u državi. Stopa poreza na dobit smanjena je sa 35% na 25% zbog djelovanja u smjeru poticanja gospodarskog rasta. S obzirom da je Republika Hrvatska od 2004. godine postala kandidat za ulazak u Europsku Uniju, bilo je potrebno djelovati prema smjernicama i preporukama u kojima je naglašena potreba da se učinkovitije vodi fiskalna politika. Glavni problemi koji su prepoznati su visoka razina javnog duga i proračunskog deficita. Navedene preporuke i smjernice zahtijevale su reformu mirovinskog sustava zbog visokog udjela izdataka za mirovine te je također bila zahtijevana i reforma zdravstvenog sustava, odnosno njegove postojeće strukture. Također, zbog ulaska u EU bilo je nužno vraćanje dugova gospodarstvu zbog poticanja rasta likvidnosti u gospodarstvu. Osim toga, bilo je nužno i smanjenje stope poreza na dohodak te smanjenje plaća u javnom sektoru (Bartulović, 2019).

“Razdoblje 1994. do 2005. donijelo je pomake u području upravljanja javnim financijama. Međutim, pojavili su se određeni problemi unutar navedenog razdoblja s kojima se država susrela, a to je relativno visok udio državne potrošnje u BDP-u, visoka razina poreznog opterećenja, oslanjanje države na financiranje prihodima od privatizacije te pritisci na porezni sustav kako bi se njime ostvarili ciljevi politike redistribucije, socijalne zaštite, poticanja investiranja itd.” (Rast, 2017:13).

Uzevši u obzir da je hrvatsko gospodarstvo malo i otvoreno te da je izuzetno responzivno na kretanja koja se događaju u okruženju, brzo je poprimilo europske dužničke krize. Pad gospodarske aktivnosti počeo se osjećati već u 2008. godini, dok se drastični pad BDP-a dogodio u 2009. godini, i to po stopi od -7,4%⁵⁹. Potreba za fiskalnom disciplinom pojavila se kako bi se što uspješnije

izašlo iz krize na način da se smanji javna potrošnja te da se u manjem dijelu revidiraju porezna opterećenja. Spomenuta kriza uvelike je rasvijetlila i produbila probleme u hrvatskom gospodarstvu koji su godinama bili prisutni. Svoju stabilizacijsku funkciju, čije je pojašnjenje već spomenuto, hrvatska fiskalna politika nije dobro izvršavala ni u razdoblju prije krize ni u krizi. Nositelji fiskalne politike su nakon nastupa trenda inflacije u gospodarstvu u 2007. godini trebali postupiti tako da smanje javnu potrošnju, no oni su učinili suprotno te je došlo do povećanja državne potrošnje krajem 2007. i početkom 2008. godine. Upravo se u takvim okolnostima dočekaao snažan gospodarski pad koji se dogodio u 2009. godini. U navedenom se razdoblju proračun punio putem prihoda od poreza na dodanu vrijednost te se kao rezultat pokazalo smanjenje građanske potrošnje zbog pada kupovne moći (Bartulović, 2019).

U posljednjih devetnaest godina u Hrvatskoj fiskalnoj politici dogodile su se razne promjene. U današnje vrijeme, na snazi fiskalni sustav više se ne temelji na Zakonu o porezu na dohodak i o Zakonu o neposrednim porezima, već je sličan sustavima fiskalne politike ostalih zemalja u EU. Taj sustav zasniva se na Općem poreznom zakonu, Zakonu o računovodstvu, Zakonu o poreznom savjetništvu te Zakonu o reviziji. Uzor hrvatskom fiskalnom sustavu je njemački sustav.

3.1. Državni proračun

“Državni proračun je sustavni pregled planiranih prihoda i rashoda neke države u određenom vremenskom razdoblju, formulira ga vlada, a prihvaća parlament. On je glavni fiskalni instrument u svakoj državi” (Simunić, 2016:5).

Postoje tri glavne funkcije državnog proračuna, a to su da proračun služi kao instrument pomoću kojeg država utječe na ekonomsko stanje u zemlji, služi kao sustav kontrole za prikupljanje i trošenje proračunskih sredstava te služi za prikazivanje najvažnijih ciljeva države u jednoj godini³.

“Proračun predstavlja osnovni financijski dokument države ili jedinice lokalne uprave i samouprave, u kojem su iskazani svi planirani godišnji prihodi i primici, kao i svi rashodi i izdaci. Također, predstavlja sredstvo putem kojeg je moguće ostvariti potrebe stanovnika putem raspoloživih sredstava, a njime se dokazuje i fiskalna odgovornost i iskaz političkih ciljeva vlasti”

³ Ministarstvo financija – Proračun, <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86> (02.07.2021.)

(Domšić, 2016:4). Ključno sredstvo pomoću kojeg državna vlada vodi ekonomsku, odnosno fiskalnu politiku upravo je državni proračun (Uvodić, 2017).

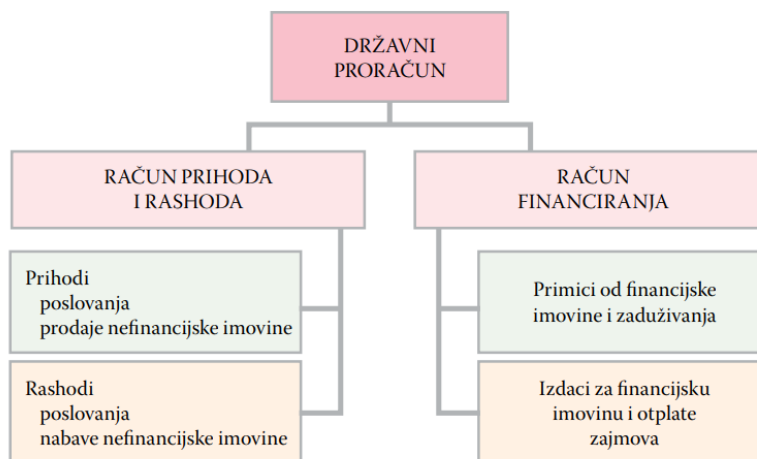
Državni proračun Hrvatske sastoji se od dva dijela. S jedne strane je opći dio, koji se dijeli na račune prihoda i rashoda te na račune financiranja, dok je s druge strane posebni dio koji je usmjeren ka planovima rashoda i izdataka proračunskih korisnika. Navedeni proračunski korisnici raspoređeni su prema tekućim i razvojnim programima. Osim toga, jedan dio proračuna zauzimaju i razvojni programi (Domšić, 2016). Prikaz strukture državnog proračuna vidljiv je na Slici 1.

Proračun može biti:

- uravnotežen,
- neuravnotežen.

“Uravnotežen proračun označava stanje proračuna kada su prihodi jednaki rashodima, a kada govorimo o neuravnoteženom proračunu, on označava proračun kojem su prihodi veći od rashoda i obrnuto. Kada u proračunu imamo više prihoda od rashoda takvo stanje nazivamo proračunski suficit, dok u drugom slučaju kada su prihodi manji od rashoda imamo proračunski deficit” (Kajba, 2018:6).

Slika 1. Struktura državnog proračuna

Izvor: Ott, K., Bajo, A., Bronić, M., Bratić, V., Medak Fell, D. (2009): Proračunski vodič za građane, Institut za javne financije, Zagreb, <http://www.ijf.hr/proracunski/2009.pdf> (04.07.2021.)

Postoje određena proračunska načela koja se moraju poštovati kod donošenja odnosno sastavljanja proračuna, a to su: načelo jedinstva (svi prihodi i rashodi prikazuju se u jednom

jedinstvenom aktu), načelo javnosti (javnost se izvještava o svim fazama koje se događaju kod proračuna), načelo potpunosti (u proračun se unose svi prihodi i rashodi. Postoji bruto-proračun u kojem se unose i prihodi i troškovi te postoji neto-proračun, u kojem se unose prihodi bez troškova), načelo preglednosti (prihodi i rashodi prikazani su po razredima, a za razvrstavanje po razredima postoje određeni kriteriji), načelo specijalizacije (jedno je od najbitnijih načela. Sredstva se mogu koristiti u odobrenom proračunu, za točno utvrđene namjene, u utvrđenoj svoti i u određenom roku), načelo jednogodišnjosti (odnosi se na proračunsku godinu koja traje godinu dana te se ne mora poklapati s kalendarskom godinom) i načelo točnosti (svaka stavka proračuna treba biti maksimalno procijenjena kako ne bi bilo velikih odstupanja od planiranog) (Roller, 2009).

3.2. Prihodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine

Prihodi u državnom proračunu podijeljeni su u dvije velike skupine, a to su: prihodi poslovanja i prihodi od prodaje nefinancijske imovine. U razdoblju od 2016. godine do 2020. godine, u državnom proračunu Republike Hrvatske ukupni prihodi su iznosili 640.448.448.913,64 kn. U nastavku će biti prikazano kretanje nekih od kategorija prihoda; prihodi od poreza, prihoda od doprinosa i prihodi od imovine koji su se ostvarili u navedenom razdoblju.

3.2.1. Prihodi od poreza

Prva i najpopularnija vrsta prihoda u državnom proračunu koja se dijeli na mnoštvo kategorija naziva se prihodi od poreza. Glavne kategorije na koje se ono dijeli su: porez i prirez na dohodak, porez na dobit, porezi na robu i usluge, porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije te ostali prihodi od poreza.

2016. godina donijela je prihode od poreza u vrijednosti od 71.691.496.598,65 kn. Porez i prirez na dohodak iznosio je 2.231.999.099,50 kn. Prihod od poreza na dobit iznosio je 7.187.976.610,66 kn dok su prihodi od poreza na imovinu bili 184.139.864,09 kn. Porezi na robu i usluge iznosili su 61.665.999.802,23 kn od čega je prihod od poreza na dodanu vrijednost iznosio 45.218.467.037,10 kn, a od poreza na promet 193.961.384,75 kn. Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije iznosili su 404.876.433,19 kn⁴.

⁴ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619> (08.07.2021.)

Prihodi od poreza u 2017. godini iznosili su 75.243.890.160,35 kn. Prihod od poreza na dohodak iznosio je 2.014.588.383,85 kn, što je manje u odnosu na 2016. godinu, no prihod od poreza na dobit je veći te iznosi 8.266.568.123,17 kn. Porezi na robu i usluge također su porasli te iznose 64.568.118.527,01 kn, od čega je porez na dodanu vrijednost iznosio 47.616.661.426,11 kn. Prihodi od poreza na promet malo su se smanjili te iznose 193.476.896,72 kn. Također, i prihodi od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije su se značajno smanjili te su iznosili 382.658.524,15 kn ⁵.

Prihodi od poreza u 2018. godini bili su 78.020.447.387,72 kn. U usporedbi sa 2017. godini porasli su prihodi od poreza na dobit su te su iznosili 8.487.926.086,60 kn, te prihodi od poreza na robu i usluge čija je vrijednost bila 69.161.155.408,67 kn (PDV = 51.561.678.559,84 kn, porez na promet = 4.710.228,85 kn). Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije vrijedili su 349.745.924,24 kn ⁶.

2019. godina donijela je značajni porast prihoda od poreza te su iznosili 82.736.252.181,58 kn. Primjerice, prihodi od poreza na dobit porasli su na 9.303.113.920,57 kn te prihodi od poreza na robu i usluge na 73.072.347.335,93 kn, od čega je porez na dodanu vrijednost iznosio 54.898.529.647,28 kn i porez na promet 2.421.644,37 kn. Također, porasli su i prihodi od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije te su iznosili 360.501.243,02 kn ⁷.

Za razliku od 2019. godine, 2020. godina je donijela veliki pad prihoda prikupljenih od poreza koji su tada iznosili 73.148.241.543,77 kn. Porez na dobit u toj godini vrijedio je 9.306.092.982,88 kn, a porez na robu i usluge 63.474.383.218,85 kn, od čega je PDV iznosio 47.205.027.483,60 kn, a porez na promet 1.555.981,87 kn. Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije vrijedio je 367.303.168,80 kn ⁸.

U nastavku je prikazan Grafikon 1. prema kojemu se mogu vidjeti navedeni podaci.

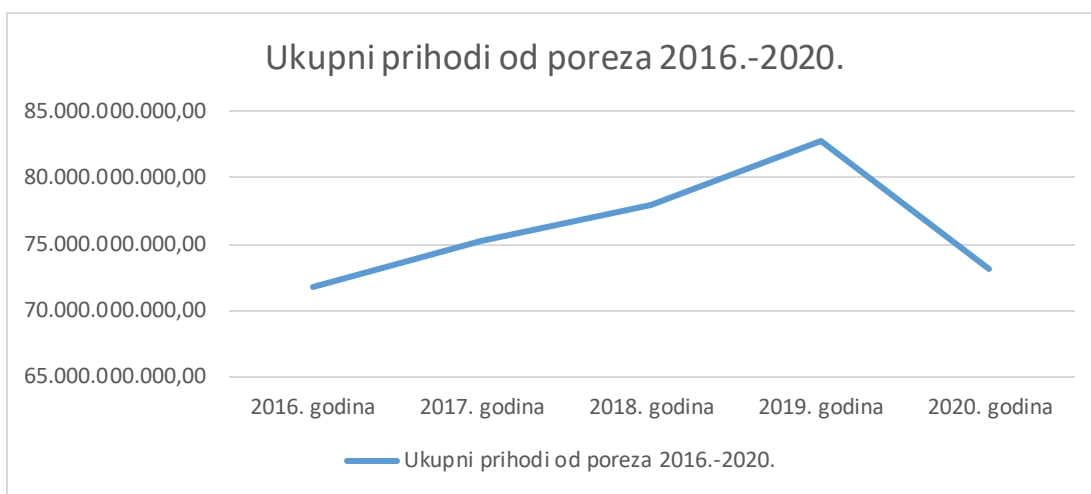
⁵ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618> (08.07.2021.)

⁶ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609> (08.07.2021.)

⁷ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (08.07.2021.)

⁸ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (08.07.2021.)

Grafikon 1. Kretanje prihoda od poreza u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/>, (08.07.2021.)

Grafikon 1. prikazuje kretanje prihoda koji su prikupljeni od poreza od 2016. godine do 2020. godine, te se jasno vidi kako su prihodi rasli sve do 2020. godine u kojoj je zabilježen značajan pad.

3.2.2. Prihodi od doprinosa

Prihodi od doprinosa vrsta su prihoda u državnom proračunu koja sadrži 3 kategorije; doprinosi za mirovinsko osiguranje, doprinosi za zapošljavanje te doprinosi za obvezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti.

U 2016. godini ostvareni su prihodi od doprinosa u vrijednosti od 22.194.306.700,40 kn, od čega su doprinosi za mirovinsko osiguranje iznosili 20.229.501.779,75 kn, a doprinosi za zapošljavanje 1.964.804.920,65 kn ⁹.

Prihodi od doprinosa u 2017. godini iznosili su 23.206.071.303,23 kn. Što se tiče doprinosa za mirovinsko osiguranje, oni su iznosili 21.170.555.108,60 kn, dok su doprinosi za zapošljavanje iznosili 2.035.516.194,63 kn ¹⁰.

⁹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619> (08.07.2021.)

¹⁰ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618> (08.07.2021.)

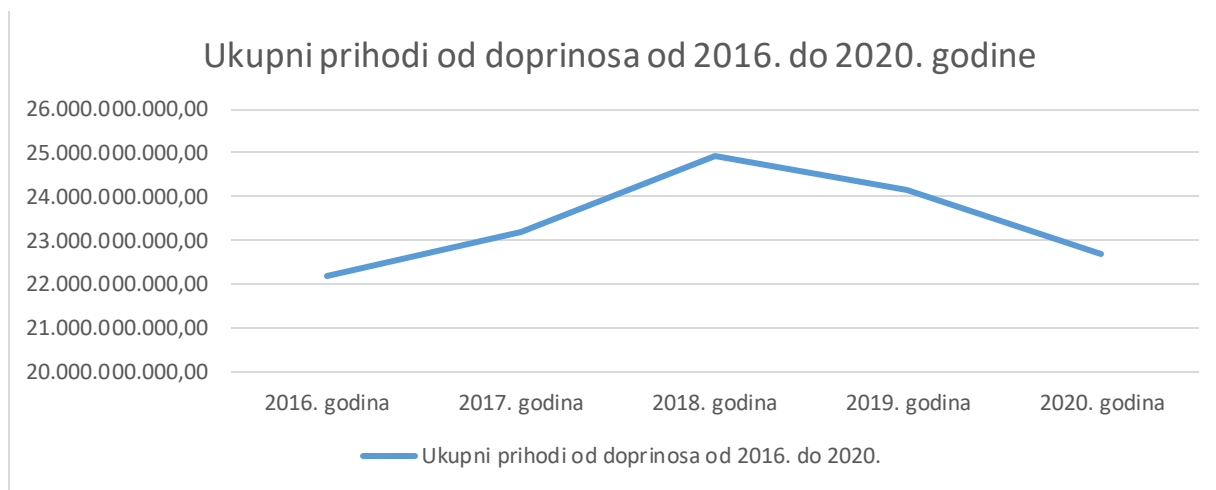
Rast u prihodima od doprinosa nastavio se i u 2018. godini u kojoj je zabilježen iznos od 24.907.167.378,43 kn. Doprinosi za zapošljavanje tada su iznosili 2.124.353.955,32 kn, a doprinosi za mirovinsko osiguranje 22.782.813.423,11 kn ¹¹.

2019. godina donijela je lagani pad prihoda od doprinosa koji su tada iznosili 24.134.638.147,44 kn. Doprinosi za mirovinsko osiguranje tada su imali vrijednost od 22.782.813.423,11 kn, a doprinosi za zapošljavanje 2.124.353.955,32 kn ¹².

Pad prihoda od doprinosa nastavio se i u 2020. godini u kojoj su iznosili 22.706.613.524,45 kn. Doprinosi za mirovinsko osiguranje ostvarili su 22.748.953.892,58 kn prihoda, a doprinosi za zapošljavanje 11.659.631,87 kn ¹³.

Grafikon 2. prikazuje kretanje prihoda koji su ostvareni od doprinosa u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Na grafikonu je vidljivo kako su prihodi postupno rasli sve do 2018. godine, dok se u sljedeće dvije godine dogodilo značajno smanjenje.

Grafikon 2. Kretanje prihoda od doprinosa u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/> (08.07.2021.)

¹¹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609> (08.07.2021.)

¹² Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (08.07.2021.)

¹³ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (08.07.2021.)

3.2.3. Prihodi od imovine

Prihodi od imovine vrlo su opsežna vrsta prihoda u državnom proračunu koja sadrži brojne kategorije: prihodi od financijske imovine, prihodi od nefinancijske imovine, prihodi od kamata na dane zajmove i prihodi od kamata na dane zajmove po protestiranim jamstvima.

U 2016. godini prihodi od imovine iznosili su 3.408.252.015,37 kn. Od ukupnih prihoda od imovine, prihodi od financijske imovine iznosili su 1.929.411.846,76 kn, prihodi od nefinancijske imovine 1.445.827.513,67 kn te prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine 84.269.789,59 kn ¹⁴.

2017. godina donijela je smanjenje prihoda od imovine, tako su iznosili 3.004.782.950,97 kn. Prihodi od financijske imovine bili su nešto niži u odnosu na 2016. godinu te su iznosili 1.658.346.196,45 kn. Isto tako, niži su bili i prihodi od nefinancijske imovine koji su iznosili 1.315.499.169,28 kn te prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine koji su iznosili 82.887.502,87 kn ¹⁵.

Smanjenje prihoda od imovine nastavilo se i u 2018. godini u kojoj su oni iznosili 2.260.960.090,93 kn. No, u odnosu na 2017. godinu, prihodi od financijske imovine bili su niži te su iznosili 1.142.866.943,01 kn, kao i prihodi od nefinancijske imovine koji su iznosili 1.086.938.382,60 kn. Ipak, prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine bili su veći te su iznosili 96.459.211,77 kn ¹⁶.

No, prihodi od imovine povećali su se u 2019. godini u kojoj su oni iznosili 2.782.481.492,74 kn, od čega su prihodi od financijske imovine iznosili 1.578.374.927,92 kn, a prihodi od nefinancijske imovine 816.006.908,45 kn. Prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine također su porasli te su iznosili 108.110.075,24 kn ¹⁷.

Naglo povećanje ukupnih prihoda od imovine dogodilo se u 2020. godini u kojoj su oni vrijedili 3.025.282.007,13 kn. Isto tako, i prihodi od financijske imovine porasli su na 2.167.373.308,42 kn. No, u odnosu na prethodnu godinu, prihodi od nefinancijske imovine smanjili su se na

¹⁴ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619> (08.07.2021.)

¹⁵ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618> (08.07.2021.)

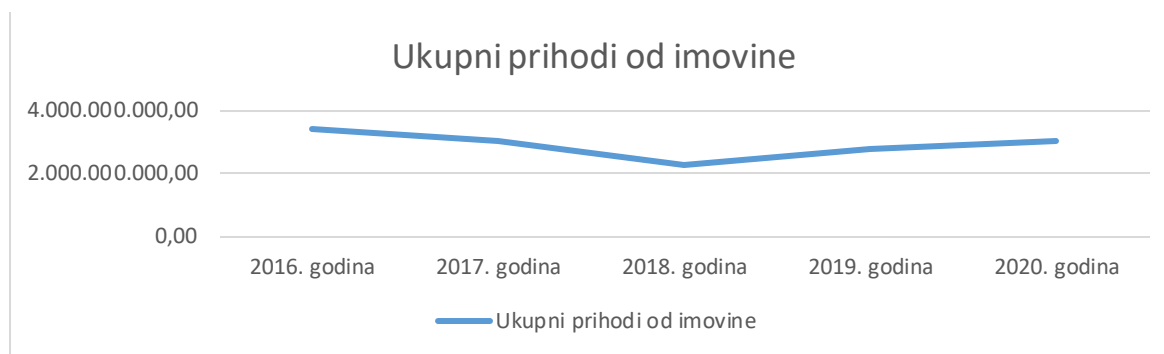
¹⁶ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609> (08.07.2021.)

¹⁷ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (08.07.2021.)

562.652.564,07 kn isto kao i prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovina koji su iznosili 98.082.028,88 kn¹⁸.

U nastavku slijedi Grafikon 3. koji prikazuje navedene podatke.

Grafikon 3. Kretanje prihoda od imovine u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/>

(08.07.2021.)

Grafikon 3. prikazuje kretanje prihoda od imovine u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Na grafikonu je vidljivo kako su se prihodi od 2016. do 2018. godine smanjivali, dok je 2019. i 2020. godina donijela je porast prihoda od imovina.

3.2.4. Ukupni prihodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine

U dosadašnjim poglavljima prikazani su prihodi koji su prikupljeni iz poreza, prihodi iz doprinosa te prihodi od imovine. No, u prihode u državnom proračunu spadaju i brojne druge kategorije, primjerice, prihodi od pomoći iz inozemstva, prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknadama, prihodi od kazni i ostali prihodi. Ukupni prihodi u državnom proračunu za pojedinu godinu koja je istražena, a sadrže iznose svih kategorija prihoda su:

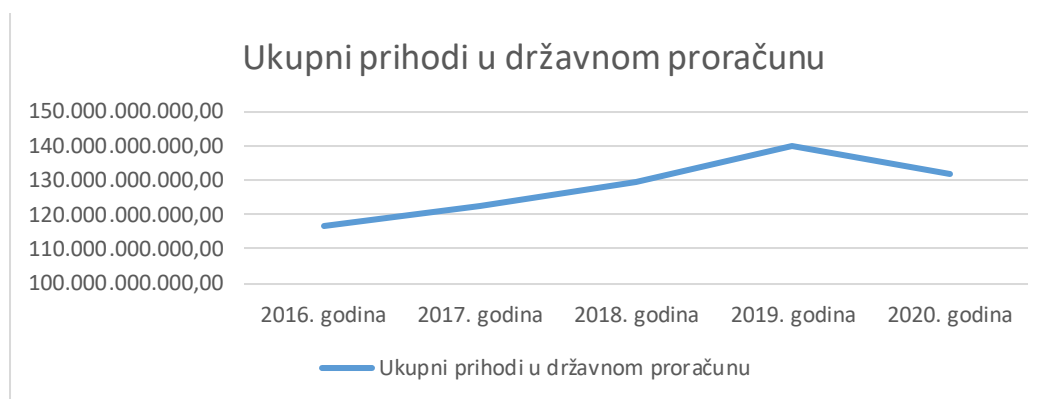
- 2016. godina = 116.848.104.333,83 kn,
- 2017. godina = 122.707.021.716,97 kn,
- 2018. godina = 129.395.205.925,11 kn,

¹⁸ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (08.07.2021.)

- 2019. godina = 139.919.657.566,91 kn,
- 2020. godina = 131.578.459.370,82 kn.

Grafikon 4. prikazuje kretanje ukupnih prihoda u državnom proračunu Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Vidljivo je kako su prihodi rasli sve do 2020. godine u kojoj je zabilježen značajan pad prihoda. Razlog pada prihoda može se pripisati epidemiološkoj situaciji u zemlji, odnosno pojavi COVID-19 virusa koji je značajno utjecao na cjelokupnu ekonomiju, kako u našoj zemlji, tako i u svijetu.

Grafikon 4. Kretanje ukupnih prihoda u državnom proračunu Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/>

(09.07.2021.)

3.3. Rashodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine

Rashodi u državnom proračunu sastoje se od dvije velike skupine: rashodi poslovanja i rashodi za nabavu nefinancijske imovine. Svaka od navedenih skupina ima svoje kategorije koje će biti navedene u nastavku rada. U razdoblju od 2016. do 2020. godine, ukupni rashodi u državnom proračunu iznosili su 668.253.759.076,72 kn. Na temelju prikazanih prihoda u prethodnim poglavljima, može se zaključiti kako je iznos ukupnih rashoda veći od ukupnih prihoda što znači kako je potrebno uvesti određene promjene kako bi se ili prihodi povećali ili kako bi se ujednačili s rashodima. Naime, ukoliko su rashodi u državnom proračunu veći od prihoda, tada se

radi od proračunskom deficitu kojim se u konačnici akumulira sve veći javni dug iz godine u godinu. U sljedećim potpoglavljima prikazat će se kretanje rashoda za zaposlene, kretanje financijskih rashoda te materijalnih rashoda.

3.3.1. Rashodi za zaposlene

Rashodi za zaposlene vrsta je rashoda koja se sastoji od mnogo kategorija. Glavne kategorije unutar ove vrste rashoda su: rashodi za plaće (bruto) koja se dijeli na plaće za redovan rad, plaće u naravi, plaće za prekovremeni rad te plaće za posebne uvjete rada. Sljedeće dvije kategorije su ostali rashodi za zaposlene te doprinosi na plaće.

U 2016. godini ukupni rashodi za zaposlene iznosili su 25.829.272.737,19 kn. Za financiranje plaća (bruto) dano je 21.043.148.544,30 kn, od čega je za plaće za redovan rad izdano 20.690.926.115,67 kn, a za prekovremeni rad 167.064.959,30 kn ¹⁹.

2017. godina donijela je povećanje rashoda za zaposlene te su u toj godini oni iznosili 26.733.984.659,59 kn. Za isplatu plaća (bruto) bilo je potrebno isplatiti 21.769.461.296,62 kn. Od toga je za prekovremeni rad bilo potrebno 211.786.714,45 kn, a za redovan rad 21.319.414.292,04 kn, što je znatno više u odnosu na 2016. godinu ²⁰.

Rashodi za zaposlene nastavili su se povećavati i u 2018. godini u kojoj su iznosili 28.112.802.532,28 kn. Za isplatu (bruto) plaće bilo je potrebno isplatiti 22.974.793.557,80 kn. Od navedenog ukupnog iznosa za plaće, iznos koji je bio potreban za financiranje plaća za redovan rad bio je 22.435.446.185,47 kn, a za prekovremeni rad 287.372.442,34 kn ²¹.

Također, rashodi za zaposlene povećali su se i u 2019. godini u kojoj su iznosili 29.601.414.041,74 kn. Kako bi se isplatile (bruto) plaće, bilo je potrebno 24.244.124.000,96 kn, od čega su troškovi za isplatu plaća za redovan rad iznosili 23.585.346.892,86 kn, a za prekovremeni rad 374.330.195,19 kn ²².

¹⁹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619>, (09.07.2021.)

²⁰ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618>, (09.07.2021.)

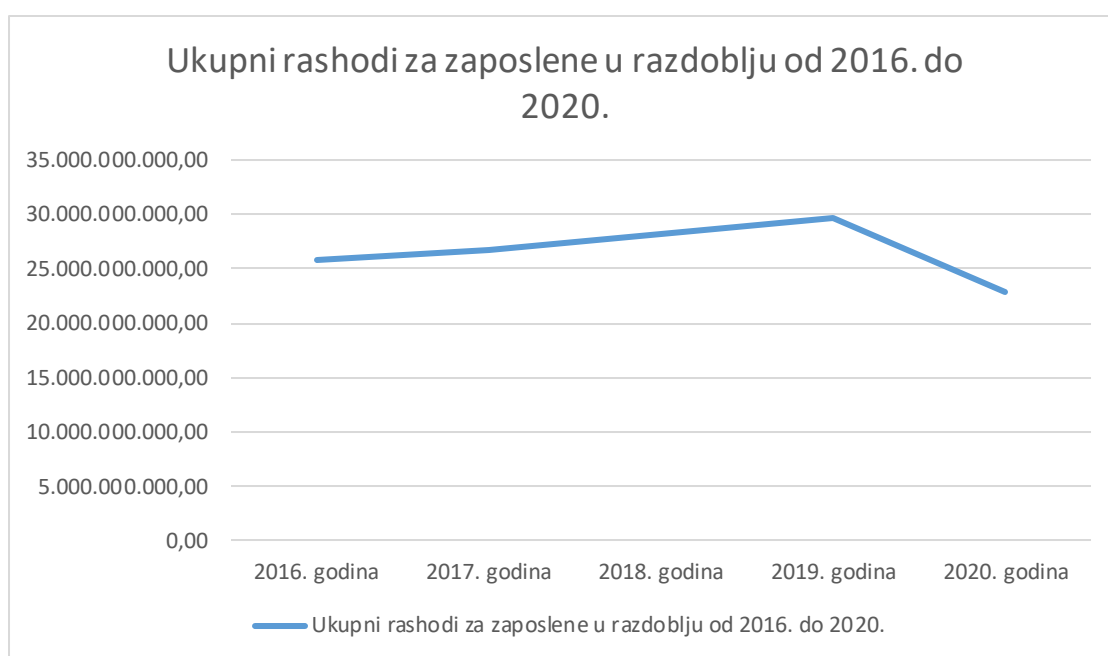
²¹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609>, (09.07.2021.)

²² Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (09.07.2021.)

Značajno smanjenje rashoda za zaposlene u odnosu na prethodnu godinu, dogodio se u 2020. godini u kojoj su oni iznosili 22.927.710.625,85 kn. Za isplatu plaća (bruto) upotrebjeno je 18.809.460.367,54 kn. Kako bi se isplatile plaće za redovan rad, bilo je potrebno 18.089.532.288,02 kn, dok je za prekovremeni rad bilo potrebno 401.749.880,31 kn ²³.

U Grafikonu 5. može se vidjeti kako su se rashodi za zaposlene povećavali sve do 2020. godine, u kojoj je zabilježeno značajno smanjenje te se može zaključiti kako je pojava COVID-19 virusa značajno utjecao i na ovu kategoriju rashoda.

Grafikon 5. Kretanje rashoda za zaposlene u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/> (09.07.2021.)

3.3.2. Financijski rashodi

Sljedeća vrsta rashoda nazivaju se financijski rashodi. Navedena se vrsta rashoda dijeli na nekoliko kategorija, od kojih je bitno izdvojiti: kamate za izdane vrijednosne papire, kamate za primljene kredite i zajmove te ostali financijski rashodi.

²³ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (09.07.2021)

Financijski rashodi u 2016. godini iznosili su 10.649.692.537,06 kn. Troškovi za kamate za izdane vrijednosne papire iznosili su 8.955.626.516,28 kn, a za primljene kredite i zajmove 1.384.298.434,82 kn. Za kamate za izdane obveznice bilo je potrebno 8.433.095.274,74 kn ²⁴.

2017. godina donijela je smanjenje financijskih rashoda te su oni tada iznosili 9.727.726.943,88 kn. Za financiranje kamata za izdane vrijednosne papire bilo je potrebno 8.337.895.030,11 kn, a za primljene kredite i zajmove 1.020.544.039,56 kn. Kako bi se kamate za izdane obveznice mogle financirati, bilo je potrebno izdvojiti 8.077.040.480,21 kn ²⁵.

Financijski rashodi su se, u odnosu na prethodnu godinu, smanjili na 9.208.872.256,74 kn. Također, u 2018. godini, za financiranje kamata za izdane vrijednosne papire bilo je potrebno izdvojiti 8.064.736.187,84 kn. Kako bi se uspješno podmirile kamate za izdane obveznice, koristio se iznos od 7.988.964.695,81 kn, a za podmirivanje kamata za primljene kredite i zajmove 745.669.747,29 kn ²⁶.

U 2019. godini financijski rashodi su se povećali te su tada iznosili 10.882.337.123,52 kn. Kako bi se podmirile kamate za izdane vrijednosne papire, upotrebjeno je 8.136.027.231,86 kn iz državnog proračuna, a za podmirivanje kamata za izdane obveznice 8.105.774.132,26 kn. Za podmirivanje kamata za primljene kredite i zajmove izdvojeno je 624.295.872,88 kn ²⁷.

Smanjenje financijskih rashoda dogodio se u 2020. godini kada su oni iznosili 8.650.565.872,96 kn. Za financiranje kamata za izdane vrijednosne papire izdvojeno je 7.012.452.053,59 kn, a za kamate za izdane obveznice, 6.997.671.753,59 kn. Kako bi se uspješno podmirile kamate za primljene kredite i zajmove, potrebno je bilo 588.357.440,16 kn ²⁸.

U nastavku je prikazan Grafikon 6. u kojem se mogu vidjeti navedeni podaci.

²⁴ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619>, (10.07.2021.)

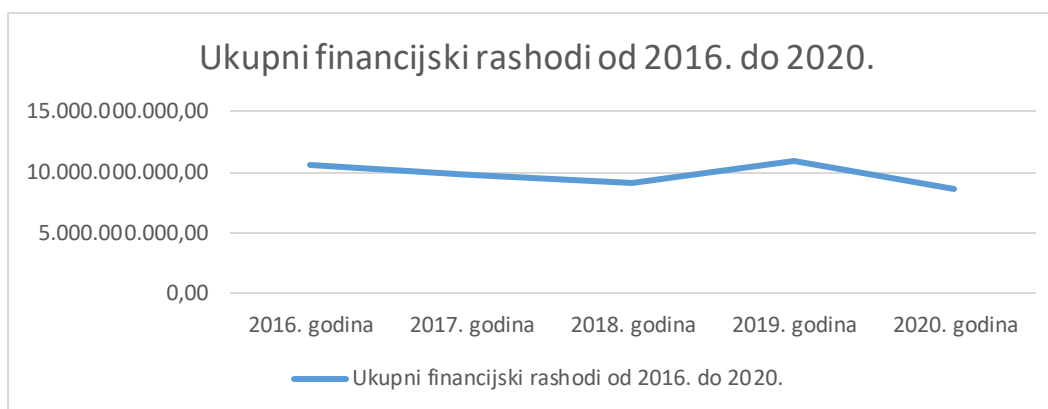
²⁵ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618>, (10.07.2021.)

²⁶ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609>, (10.07.2021.)

²⁷ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (10.07.2021.)

²⁸ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (10.07.2021.)

Grafikon 6. Kretanje financijskih rashoda u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/> (09.07.2021.)

Grafikon 6. prikazuje kretanje financijskih rashoda od 2016. do 2020. godine te se može uočiti kako su se financijski rashodi od 2016. do 2018. godine smanjivali. U razdoblju od 2018. do 2019. godine došlo je do povećanja financijskih rashoda, a u razdoblju od 2019. do 2020. godine opet je došlo do smanjenja financijskih rashoda.

3.3.3. Materijalni rashodi

Materijalni rashodi posebna su vrsta rashoda u državnom proračunu koja sadrži sljedeće kategorije: naknade troškova zaposlenima, rashodi za materijal i energiju, rashodi za usluge, naknade troškova osobama izvan radnog odnosa te ostali nespomenuti rashodi poslovanja.

U 2016. godini materijalni rashodi iznosili su 11.135.221.732,00 kn. Naknade troškova zaposlenicima iznosile su 1.043.112.796,69 kn, dok su rashodi za materijal i energiju iznosili 3.871.588.943,86 kn. Kako bi se uspješno isplatili rashodi za usluge bilo je potrebno 5.366.425.024,92 kn, a naknade troškova osobama izvan radnog odnosa 61.101.054,99 kn ²⁹.

Materijalni rashodi u 2017. godini znatno su porasli, i to na 12.857.873.218,56 kn. Bitno je spomenuti kako su porasle sve kategorije ove vrste rashoda. Dakle, naknade troškova zaposlenima porasle su na 1.110.930.447,76 kn, rashodi za materijal i energiju na 4.872.815.299,78 kn, rashodi

²⁹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619>, (10.07.2021.)

za usluge 6.017.865.726,16 kn, a naknade troškova osobama izvan radnog odnosa na 62.266.081,67 kn ³⁰.

2018. godina donijela je novo povećanje materijalnih rashoda koji su porasli na 13.103.988.574,20 kn. Porasle su i naknade troškova zaposlenima na 1.369.634.017,50 kn isto kao i rashodi za materijal i energiju koji su porasli na 4.891.379.033,18 kn. No, u odnosu na prethodnu godinu, rashodi za usluge su se smanjili te su iznosili 5.853.095.769,95 kn. Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa također su porasle te su iznosile 69.373.064,16 kn ³¹.

Povećanje materijalnih rashoda nastavili su se i u 2019. godini u kojoj su iznosili 14.664.818.018,37 kn. Važno je naglasiti kako su sve kategorije materijalnih rashoda u 2019. godini izuzetno porasle; naknade troškova zaposlenima porasle su na 1.484.094.530,34 kn, rashodi za materijal i energiju na 5.631.664.406,02 kn, rashodi za usluge na 6.620.002.999,41, a naknade troškova osobama izvan radnog odnosa porasle su na 83.070.054,78 kn ³².

2020. godina donijela je smanjenje materijalnih rashoda koji su tada iznosili 14.300.733.662,38 kn. Isto tako smanjile su se i naknade troškova zaposlenima i to na 1.092.408.027,23 kn. Za financiranje rashoda za materijal i energiju bilo je potrebno izdvojiti 5.744.569.114,18 kn, a za rashode za usluge bilo je potrebno 6.692.983.509,39 kn. Kako bi se uspješno podmirile naknade troškova osobama izvan radnog odnosa, upotrebljen je iznos od 41.483.056,04 kn što je više u usporedbi sa 2019. godinom ³³.

U nastavku slijedi Grafikon 7. u kojem su prikazani navedeni podaci.

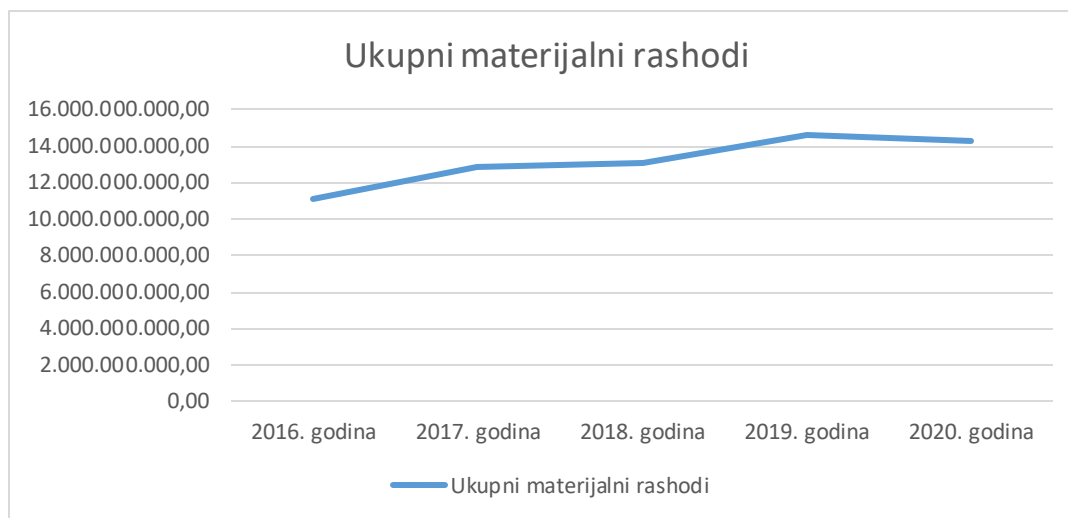
³⁰ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618>, (10.07.2021.)

³¹ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609>, (10.07.2021.)

³² Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (10.07.2021.)

³³ Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (10.07.2021.)

Grafikon 7. Kretanje materijalnih rashoda u razdoblju od 2016. do 2020. godine

*Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/>
(09.07.2021.)*

Na temelju Grafikona 7. može se zaključiti kako su se materijalni rashodi postupno povećavali u razdoblju od 2016. do 2019. godine dok su se u 2020. godini smanjili. Veće promjene koje se mogu uočiti su promjene materijalnih rashoda u razdoblju od 2016. do 2017. godine te od 2018. do 2019. godine.

3.3.4. Ukupni rashodi u državnom proračunu od 2016. do 2020. godine

U poglavljima koji su prethodno prikazana, može se vidjeti kretanje rashoda za zaposlene, kretanje financijskih rashoda te kretanje materijalnih rashoda u navedenom razdoblju. No, osim spomenute tri vrste rashoda, postoji još vrsta rashoda u državnom proračunu, a neke od njih su: subvencije, pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna, naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade, rashodi za nabavu nefinancijske imovine itd.

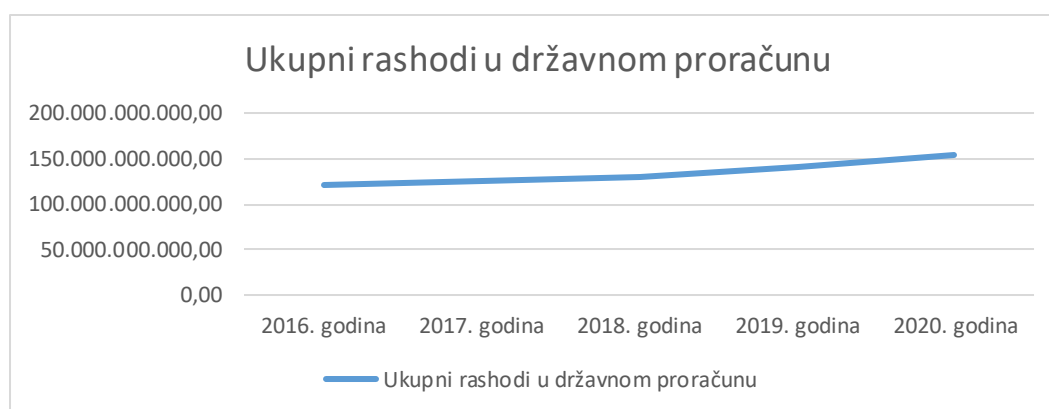
Ukupni rashodi za svaku pojedinu godinu koja je istraživana, a koji uključuju sve kategorije rashoda iz državnog proračuna, u brojevima iznose:

- 2016. godina = 120.237.515.503,39 kn,
- 2017. godina = 124.999.025.557,50 kn,
- 2018. godina = 129.586.736.195,12 kn,

- 2019. godina = 139.870.063.863,99 kn,
- 2020. godina = 153.560.417.956,72 kn.

Grafikon 8. prikazuje kretanje ukupnih rashoda iz državnog proračuna koji su ostvareni u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Na grafikonu je vidljivo kako su svake godine rashodi rasli. Ukoliko se ukupni rashodi usporede sa ukupnim prihodima, koji su prethodno prikazani, može se zaključiti kako su se prihodi povećavali do 2020. godine u kojoj je zabilježen značajan pad, a rashodi su se u čitavom razdoblju povećavali te je najveći porast zabilježen u 2020. godini, kada se, kako je već spomenuto, pojavio COVID-19 virus koji je utjecao na čitavu ekonomiju Republike Hrvatske, kao i na ekonomiju ostalih zemalja svijeta.

Grafikon 8. Kretanje ukupnih rashoda u državnom proračunu Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva financija, <https://mfin.gov.hr/> (09.07.2021.)

Razlog povećanja rashoda u državnom proračunu svakako je loša epidemiološka situacija u državi. Naime, u državi je proglašen „lockdown“ i samoizolacije ljudi što je rezultiralo manjom društvenom potrošnjom, a samim time i smanjenjem prihoda od poreza u državni proračun. Istodobno, rashodi su se znatno povećavali zbog toga što je država uvela porezne olakšice te razne potpore i pomoći za vrijeme loše epidemiološke situacije.

4. PODJELA FISKALNOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hrvatski fiskalni sustav dijeli se na nekoliko razina, a prema razini državne vlasti kojoj pripada porezni prihod to su: država, općina, grad, županija. Također, postoji razina koja se naziva zajednički porezi (Roller, 2009). Porezi se osim prema razini državne vlasti dijele i prema vrsti porezne osnovice (primjerice porez na potrošnju, porez na dohodak) i prema tome koje kategorije ti porezi više opterećuju (mogu biti regresivni ili progresivni) ³⁴. Porezi u Republici Hrvatskoj se mogu podijeliti i na izravne i neizravne. U izravne porezne oblike pripadaju porez na dobit i porez na dohodak, a neizravni porezi dijele se na opće i posebne. U opće porezne oblike spadaju porez na dodanu vrijednost, dok u posebne porezne oblike pripadaju trošarine i porezi na nekretnine.

4.1. Porezi prema državnoj vlasti

Porezi prema državnoj vlasti dijele se na državne, županijske, općinske i gradske. U nastavku rada objašnjeni su svi porezni oblici na temelju spomenute podjele.

4.1.1. Porezi na državnoj razini

U republične poreze pripadaju porez na dobit, porez na dohodak, posebni porezi na promet (akcize), porez na promet nekretnina i porez na dodanu vrijednost.

“*Porez na dobit* jest porez što ga trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit, tj. na razliku prihoda i rashoda. Taj se porez u drugim zemljama obično naziva porezom na dohodak trgovačkih društava (*corporate/corporation income tax*), tj. pravnih osoba, za razliku od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe (*individual/personal income tax*)” (Kesner-Škreb, 2004). Porezni obveznici su fizičke osobe rezidenti Republike Hrvatske i trgovačka društva i druge pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost trajno, samostalno i s ciljem ostvarivanja dobiti, prihoda ili dohotka ili drugih određenih gospodarskih procjenjivih koristi. Također, porezni su obveznici i tuzemne poslovne jedinice čiji je vlasnik inozemni poduzetnik, fizičke osobe koje utvrđuju dohodak na temelju propisa poreza o dohotku ili fizičke osobe koje počinju obavljati samostalnu djelatnost a izjavile su da će plaćati porez na dobit umjesto plaćanja poreza na dohodak. Također,

³⁴ Porezni vodič – Uvod o porezima, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf (03.07.2021.)

udruge, tijela državne uprave, vjerske zajednice, zaklade, političke stranke, državne ustanove, sportski klubovi, tijela regionalne i lokalne samouprave, turističke zajednice itd., ukoliko bi neoporezivanje te djelatnosti rezultiralo stjecanjem neopravdanih povlastica na tržištu, porezni su obveznici poreza na dobit ³⁵. Porezna osnovica poreza na dobit temelji se na razlici između prihoda i rashoda, odnosno na dobit koja je ostvarena. Rezidenti Republike Hrvatske porez plaćaju na temelju ukupne dobiti koju su ostvarili poslovanjem u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu. Nerezidenti plaćaju porez na temelju ukupne dobiti koja je ostvarena poslovanjem u Hrvatskoj ³⁶.

Tablica 1. Stopa poreza na dobit u 2021. godini

Ostvarena dobit	Porezna stopa
manje od 7.500.000,00 kn	10%
više od 7.500.000,00 kn	18%

*Izvor: Čl. 28. Zakon o porezu na dobit, NN 115/16, 138/20,
<https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit> (03.07.2021.)*

Prema Tablici 1. zaključuje se kako se za ostvarenu dobit u vrijednosti manjoj od 7.500.000,00 kn plaća porezna stopa od 10%. Za ostvarenu dobit čija je vrijednost veća od 7.500.000,00 kn plaća se porezna stopa od 18%. Navedene porezne stope primjenjuju se od 1. siječnja 2021. godine. Od 2017. do 2020. godine, porezna stopa iznosila je 12% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi manji od 3.000.000,00 kn i 18% ako su veći od 3.000.000,00 kn ³⁷. Na temelju navedenih podataka, može se zaključiti kako se porezne stope često mijenjaju.

Jedan od najsloženijih poreznih oblika svakako je *porez na dohodak*. Porezni obveznici su “fizičke osobe koje ostvaruju dohodak te nasljednici za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostavio do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za

³⁵ Ministarstvo financija – Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dobit.aspx, (04.07.2021.)

³⁶ Porezni vodič – Uvod o porezima, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/08-05/dobit.pdf (04.07.2021.)

³⁷ Hrvatska komora poreznih savjetnika – Prijava poreza na dobit 2019. godine, <https://hgk.hr/documents/03-dean-cimera-prijava-poreza-na-dobit-2019-rijecka5e58c84f68871.pdf>, (21.07.2021.)

dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka”³⁸. Kod poreza na dohodak, predmet oporezivanja je dohodak koji je ostvaren u inozemstvu i tuzemstvu. Izvori dohotka mogu biti sljedeći: dohodak od osiguranja, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od kapitala, dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od imovine i imovinskog prava i neki drugi izvor dohotka (Roller, 2009). “Osnovica poreza na dohodak je ukupni neto dohodak. On nastaje tako da se od bruto dohotka odbiju propisima utvrđeni odbici, kojima se smatraju oni koji su bili potrebni za njegovo ostvarenje” (Joha, 2015:14).

Tablica 2. Stope poreza na dohodak u 2021. godini

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa poreza
manje od 30.000,00 kn	manje od 360.000,00 kn	20%
više od 30.000,00 kn	više od 360.000,00 kn	30%

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, (04.07.2021.)

Sukladno podacima prikazanim u Tablici 2. tumači se kako stopa poreza, ukoliko je mjesečna osnovica manja od 30.000,00 kn, a godišnja osnovica manja od 360.000,00 kn, iznosi 20%. Ako mjesečna osnovica iznosi više od 30.000,00 kn mjesečno, a više od 360.000,00 kn godišnje, tada porezna stopa iznosi 30%. Navedene porezne stope primjenjuju se od 1. siječnja 2021. godine³⁹. U 2016. godini porezne stope iznosile su 25 i 40%, a mjesečni prag osnovice iznosio je 13.200,00 kn⁴⁰. Od 1. siječnja 2017. do 1. siječnja 2020. godini primjenjivale su se porezne stope od 24 i 36%

³⁸ Ministarstvo financija – Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx (04.07.2021.)

³⁹ 2. Zakon o porezu na dohodak, NN 106/18, 138/20, <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, (21.07.2021.)

⁴⁰ Friganović, M. (2016): Novostikoje donosinoviZakon o porezu na dohodak. Računovodstvo iporezi u praksi, Vol. 12/16, str. 40, https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf, (21.07.2021.)

⁴¹. Može se zaključiti kako se porezne stope kao i porezne osnovice obračuna poreza na dohodak često mijenjaju.

Što se tiče *posebnih poreza na promet* važno je reći kako se radi o porezima koji su propisani posebnim zakonima, a odnose se na pojedinu vrstu proizvoda. Bitno je naglasiti kako svaka vrsta proizvoda ima zaseban način kojim se oporezuje. Ovaj se porezni oblik odnosi na: promet i uvoz bezalkoholnih pića, kavu, alkohola, pića, plovila i zrakoplova, motocikala, motornih vozila, duhanske proizvode, luksuzne proizvode i naftne derivate. Također, u posebne poreze spadaju i porezi i na komunikaciju mobitelima te na premije osiguranja na cestovna vozila (Roller, 2009).

Kod *poreza na promet nekretnina*, porezni obveznik je “stjecatelj vlasništva nekretnine u Republici Hrvatskoj kad se na takvo stjecanje ne plaća porez na dodanu vrijednost (PDV). Porezna osnovica je tržišna vrijednost nekretnine u trenutku nastanka porezne obveze. Tržišna vrijednost nekretnine je cijena nekretnine koja se postiže ili se može postići na tržištu u trenutku nastanka porezne obveze. Predmet oporezivanja je promet nekretnina” ⁴².

Za *porez na dodanu vrijednost* može se reći kako je to najredovitiji, najizdašniji i najznačajniji porezni prihod. Ovaj porezni oblik prvi puta je uveden 01. siječnja 1998. godine. “Predmetom oporezivanja smatra se isporuka dobara u tuzemstvu uz naknadu koju obavi porezni obveznik koji djeluje kao takav, stjecanje dobara unutar Europske unije koje u tuzemstvu obavi uz naknadu, obavljanje usluga u tuzemstvu uz naknadu koje obavi porezni obveznik koji djeluje kao takav te uvoz dobara” (Jolić, 2020:4). Porezni obveznik poreza na dodanu vrijednost je svaka fizička osoba koja povremeno isporučuje novo prijevozno sredstvo. Također, porezni obveznik je svaka osoba koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost (Skukan, 2015). Kod ovog oblika poreza, predmetom koji se oporezuje smatra se svaka isporuka usluga obavljenih u tuzemstvu, dobara, vlastita potrošnja, isporuke dobara i usluga, uvoz dobara u tuzemstvo (Roller, 2009). Stope poreza na dodanu vrijednost koje se koriste su 5%, 13% i 25%. Porezna stopa od 5% vrijedi za kinoulaznice, sve vrste kruha, knjige znanstvenog, stručnog, umjetničkog, obrazovnog i kulturnog sadržaja, medicinsku opremu, pomagala i druge sprave, znanstvene časopise i lijekove koji imaju odobrenje nadležnog tijela. Porezna stopa od 13% vrijedi za jestiva ulja i masti životinjskog i biljnog podrijetla, usluge smještaja, ulaznice za koncerte, lijesove i urne, gnojiva i pesticide, usluga

⁴¹ Ministarstvo financija – Porezna uprava, <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2019.aspx>, (21.07.2021.)

⁴² Ministarstvo financija – Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_promet_nekretnine.aspx (04.07.2021.)

prikupljanja komunalnog otpada, dječje sjedalice za automobile, dječju hranu i dječje pelene, isporuku žive ribe, svježeg ili rashlađenog mesa, svježih jaja, svježeg voća i povrća, orašastih plodova, svježe ili rashlađene ribe i mekušaca... ⁴³.

4.1.2. Županijski porezi

Županijski porezi su porez na darove i nasljedstva, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za zabavne igre.

Kada se govori o *porezu na nasljedstva i darove*, važno je spomenuti kako su porezni obveznici ovog oblika oporezivanja pravne i fizičke osobe koje na području Republike Hrvatske prime na dar, naslijede ili steknu po drugoj osnovi (bez naknade) imovinu. Porezna stopa je 4% ⁴⁴ te se primjenjuje od 1. siječnja 2017. godine ⁴⁵. Predmet oporezivanja su gotov novac, nekretnine, vrijednosni papiri, pokretnine te novčane tražbine čija je tržišna vrijednost veća od 50.000,00 kn (Slijepčević, 2001).

Porez na cestovna motorna vozila je porez čiji su porezni obveznici pravne ili fizičke osobe koje su vlasnici registriranog motornog vozila. Predmet oporezivanja je motorno vozilo, a porezna osnovica ovisi o starosti vozila i snazi motora (Roller, 2009). Stopa odnosno iznos koji se plaća za automobil kreće se od 200,00 kn do 1.500,00 kn, za motocikl od 50,00 kn do 1.200,00 kn te za četverocikl ili laki četverocikl od 30,00 kn do 140,00 kn ⁴⁶.

Porez na plovila je porezni oblik kojeg plaćaju fizičke i pravne osobe koje su vlasnici nekog plovila. Pod pojmom plovilo, smatraju se čamci unutarnje plovidbe (služe za šport, rekreaciju, razonoda) te jahte. Ovaj porez plaća se godišnje, a ovisi o dužini plovila (iskazano u metrima), o tome ima li plovilo kabinu ili nema, o godinama starosti plovila te snazi motora iskazanoj u kW (Slijepčević, 2001). Stopa odnosno iznos koji se plaća za plovila bez kabine kreće se od 100,00 kn

⁴³ Hrvatska obrtnička komora – Porezi i carine, http://infos.hok.hr/faq/c_porezi_i_carine/c3_pdv/koje_su_stope_poreza_na_dodanu_vrijednost (04.07.2021.)

⁴⁴ Ministarstvo financija - Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_nasljedstva_darovi.aspx (05.07.2021.)

⁴⁵ Zakon o lokalnim porezima, NN 115/16, 101/17, <https://www.zakon.hr/z/875/Zakon-o-lokalnim-porezima>, (21.07.2021.)

⁴⁶ Ministarstvo financija, Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_cestovna_motorna_vozila.aspx (05.07.2021.)

do 600,00 kn, za plovila s kabinom i pogonom na jedra od 200,00 kn do 4.000,00 kn te za plovila s kabinom na motorni pogon od 200,00 kn do 5.000,00 kn ⁴⁷.

Kada je riječ o porezu na automate za zabavne igre, tada se govori kako je to “porez koji se plaća po svoti od 100,00 kn po automatu mjesečno. Obveznik poreza je pravna ili fizička osoba koja automate za zabavne igre stavlja u upotrebu u zabavnim klubovima, ugostiteljskim objektima, javnim objektima i drugim javnim prostorima... Utvrđeni su i tehnički uvjeti koje zabavni klubovi moraju zadovoljavati” (Roller, 2009:300).

4.1.3. Općinski i gradski porezi

U općinske i gradske poreze spadaju porez na potrošnju, prirez porezu na dohodak, porez na kuće za odmor, porez za neobrađeno zemljište, porez na tvrtku ili naziv, porez na korištenje javnih površina, porez na neizgrađeno građevno zemljište i porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine.

Porez na potrošnju je porez koji se plaća na temelju potrošnje bezalkoholnih pića, piva, alkoholnih pića (specijalizirana vina, prirodna vina, vinjak, žestoka pića i vinjak) u ugostiteljskim objektima. Obveznici plaćanja ovog poreza su fizičke ili pravne osobe koje pružaju ugostiteljske usluge (Slijepčević, 2001).

“Općina, odnosno grad mogu obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja propisati plaćanje *prireza porezu na dohodak...*” (Slijepčević, 2001:39). Dakle, lokalna jedinica ne mora imati propisano plaćanje prireza na svome području, no ukoliko se ipak odluči prikupljati prihode u svoj proračun na temelju prireza, tada se prirez porezu na dohodak propisuje tako da je prirez za općine do 10%, za gradove koji imaju manje od 30.000 stanovnika je do 12% stopa prireza, za gradove koji imaju više od 30.000 stanovnika stopa prireza je 15%, a za grad Zagreb stopa prireza je do 18% ⁴⁸.

Kada se govori o *porezu na kuće za odmor*, tada je riječ o vrsti poreza na imovinu. Svaka zgrada, dio zgrade ili stan smatra se kućom za odmor te je ona predmet oporezivanja. Gospodarstvene zgrade koje služe za spremanje oruđa, poljoprivrednih strojeva i drugog pribora

⁴⁷ Ministarstvo financija, Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_plovila.aspx (05.07.2021.)

⁴⁸ Ministarstvo financija, Porezna uprava, porezni sustav, www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx (05.07.2021.)

ne smatraju se kućom za odmor te nisu predmet oporezivanja. Korisna površina kuće za odmor izražena u četvornim metrima čini poreznu osnovicu. Stopa ovog poreza iznosi od 5 do 15kn, a odlučuje ju grad ili općina (Roller, 2009).

“*Porez za neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište* plaćaju vlasnici ili zakupci toga zemljišta ako zemljište ne obrađuju godinu dana... Neobrađenim poljoprivrednim zemljištem smatra se ono koje se može privesti poljoprivrednoj proizvodnji a ne obrađuje se najmanje godinu dana” (Sljepčević, 2001:22). Ovaj porez plaća se po 1 hektaru zemlje, a iznosi se dijele prema sljedećim kategorijama:

- oranice – 500,00 kn godišnje,
- vinogradi – 1.000,00 kn godišnje,
- voćnjaci – 1.000,00 godišnje,
- livade – 250,00 kn godišnje,
- maslinici – 1.000,00 godišnje i
- povrtnjaci – 800,00 kn godišnje ⁴⁹.

Bitno je spomenuti i *porez na tvrtku ili naziv*. Naime, radi se o porezu kojeg plaćaju porezni obveznici koje su registrirane za obavljanje neke djelatnosti, a plaćaju porez na dohodak ili porez na dobit. Porez se odnosi na svaku fizičku ili pravnu osobu koja u svome sastavu posjeduje poslovnu jedinicu (prodavaonica, prodajna mjesta, radionice) te plaćaju porez za svaku poslovnu jedinicu koju imaju. Ovaj porez isplaćuje se na godišnjoj razini te iznos ne može biti veći od 2.000,00 kn (po svakoj tvrtki ili nazivu) (Sljepčević, 2001).

Ukoliko je riječ o *porezu na korištenje javnih površina*, tada se govori o porezu kojeg definira općina ili grad. Obično se pomoću javnih natječaja određuje visina najammine. Ovaj porez nije ograničen. Porezni obveznici su sve fizičke ili pravne osobe koje se služe javnim površinama (Roller, 2009).

Porez na neizgrađeno građevno zemljište jest porez čiji su porezni obveznici vlasnici zemljišta na kojem se nije izgradila poslovna, stambena ili zgrada druge namjene, Ovaj se porez plaća godišnje po iznosu od 1,00 do 5,00 kn po četvornom metru (Sljepčević, 2001).

⁴⁹ Roller, D. (2009): Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća. Sveučilište u Rijeci, RRiF Visoka škola za financijski menadžment, Zagreb

Posljednji općinski ili gradski porez koji će biti pojašnjen je *porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine*. Radi se o porezu koji se, naime, plaća na određene nekretnine koje su namijenjene za obavljanje poslovne djelatnosti no ne upotrebljava se više od godinu dana. Vlasnik navedenih nekretnina porezni je obveznik ovog oblika poreza, a isti se naplaćuje u iznosu od 5,00 do 15,00 kn po četvornom metru (Roller, 2009).

4.1.4. Zajednički porezi

Porez na dobit, porez na dohodak i porez na promet nekretnina pripadaju u skupinu zajedničkih poreza u Republici Hrvatskoj te se dijele između države, županije, općina i gradova. Prihodi od poreza na dobit raspoređuju se na način da, ukoliko je riječ o nefinanciranju centraliziranih izdataka osnovnog školstva, udio poreza na dohodak u općinama i gradovima iznosi 32%, udio u županiji je 8%, udio države 29,20%, a udio pozicije za potpore izravnjanja za decentralizirane funkcije iznosi 21%. Kada je riječ o raspodjeli poreza na dobit, tada županije imaju udio od 10%, države 70%, a općine i gradovi imaju udio od 20%. Vezano za porez na promet nekretninama, udio države iznosi 40%, a udio općina i gradova iznosi 60% (Slijepčević, 2001).

Na temelju općenite podjele poreznih oblika i spomenutih zajedničkih poreza, Bratić i Urban (2006) sažimaju podjelu na sljedeći način:

- porez na dodanu vrijednost = neizravni, državni porez,
- porez na dohodak = izravni, zajednički porez,
- porez na dobit = izravni, zajednički porez,
- porez na promet nekretnina = neizravni, zajednički porez.

Važno je spomenuti i fiskalno izravnjanje. Cilj fiskalnog izravnjanja je ravnomjerna raspodjela prihoda i dotacija ⁵⁰, ali i točno utvrđivanje rashoda za lokalne jedinice. Kako bi se, primjerice, ravnomjerno podijelila dotacija za svaku pojedinu lokalnu jedinicu, najprije je potrebno analizirati BDP tog područja te njihove prihode i rashode. Kada je riječ o točnom utvrđivanju rashoda lokalnih jedinica, važno je reći kako iste sredstva koriste prema zakonskim namjenama, no određene lokalne jedinice rashode koriste za ulaganje u vrijednosne papire. Bitno je i spomenuti pojam fiskalnog

⁵⁰ Dotacija – bespovratna pomoć u obliku novčanog iznosa koji se dodjeljuje određenoj zajednici, ustanovi, organizaciji i sl. kako bi se pomoglo u unapređivanju ili ukoliko im prihodi nisu dovoljni kako bi podmirili rashode.

kapaciteta lokalnih jedinica, a ono predstavlja sposobnost pojedine lokalne jedinice da samostalno upravlja prihodima i rashodima.

4.2. Porezi prema vrsti porezne osnovice i porezi prema kategoriji opterećenja

“Porezna osnovica spada u osnovne elemente fiskalne obveze. Definiranje osnovice poreza najčešće znači kvalitativnu i kvantitativnu konkretizaciju predmeta porezne obveze” (Roller, 2009:265). Podjela prema vrsti porezne osnovice ovisi o predmetu oporezivanja. Primjerice, ukoliko se radi o porezu na dohodak, tada je porezna osnovica ukupna svota dohotka koji je stečen u inozemstvu/tuzemstvu te je umanjen za osobni oduhitak. Ako je riječ o porezu na potrošnju, tada poreznu osnovicu čini prodajna cijena pića u ugostiteljskom objektu.

Nastavno na navedeno, u praksi se često postavlja pitanje pravednosti u oporezivanju koje se tiče toga da li bi “bogatiji” trebali platiti više poreza samo zbog toga što imaju veće mogućnosti plaćanja, i koliko bi to onda bilo ⁵¹.

Tablica 3. Primjer proporcionalnog, regresivnog i progresivnog poreza

	PROPORCIONALNI POREZ		REGRESIVNI POREZ		PROGRESIVNI POREZ	
Dohodak (kn)	Iznos poreza (kn)	Porez kao postotak dohotka	Iznos poreza (kn)	Porez kao postotak dohotka	Iznos poreza (kn)	Porez kao postotak dohotka
50.000,00	12.500,00	25	15.000,00	30	10.000,00	20
100.000,00	25.000,00	25	25.000,00	25	25.000,00	25
200.000,00	50.000,00	25	40.000,00	20	60.000,00	30

Izvor: Porezni vodič – Uvod o porezima, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf (06.07.2021.)

⁵¹ Porezni vodič – Uvod o porezima, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf, (06.07.2021.)

Za prvi slučaj prikazan u Tablici 3. može se reći kako on prikazuje *proporcionalno oporezivanje*. Proporcionalni porezi još se nazivaju i paušalni, a oni predstavljaju porezni sustav u kojem porezni obveznici plaćaju porez na dohodak po istoj poreznoj stopi (Kesner-Škreb, 2005).

Drugi slučaj prikazuje *regresivni porez*. “Regresivne porezne stope prepoznat ćemo kada porezne stope rastu sa smanjenjem porezne osnovice, odnosno kako se porezna osnovica smanjuje tako se porezne stope povećavaju” ⁵².

Progresivno oporezivanje prikazano je u trećem slučaju. Ovaj način oporezivanja obrnut je regresivnom oporezivanju, a predstavlja povećanje porezne stope na temelju povećanja porezne osnovice. Drugim riječima, kako se povećava porezna osnovica tako se povećava i porezna stopa.

Može se zaključiti kako progresivno oporezivanje pridonosi smanjenju nejednakosti u raspodjeli dohotka tako što se na taj način više opterećuje osobe koje imaju više dohotke. Kako bi progresivnost poreza bila što pravednija, ona ovisi o osobnim i drugim odbicima, o poreznoj stopi kao i o mogućem umanjenju porezne obveze. Za razliku od progresivnog oporezivanja, regresivan porez je znatno nepovoljniji zbog toga što bi tim načinom oporezivanja bogati postali još bogatiji, a siromašni još siromašniji, što rezultira većom nejednakošću u raspodjeli bogatstva.

⁵² Pojam i vrste javnih prihoda, [https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/fin/nsokol/1.%20POJAM%20I%20VRSTE%20JA VNIH%20PRIHODA %202015.pdf](https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/fin/nsokol/1.%20POJAM%20I%20VRSTE%20JA%20VNIH%20PRIHODA%202015.pdf), (20.07.2021.)

5. ZAKLJUČAK

Fiskalna politika može se definirati kao dio ekonomske politike čiji je zadatak izučavanje prihoda i rashoda u državnom proračunu. Važna je za gospodarstvo te za ekonomiju države. Ciljevi fiskalne politike vezani su uz ostvarenje makroekonomskih ciljeva, poput povećanja zaposlenosti i stabilnijih cijena, uz istodobni gospodarski rast. Porezi su najizdašniji, ali i najstariji prihodi u fiskalnoj politici. Najvažnije funkcije fiskalne politike su: alokacija, distribucija i stabilizacija, a instrumenti koji se koriste u fiskalnoj politici su automatski stabilizatori i diskrecijska fiskalna politika.

Za državni proračun može se reći kako je najvažniji državni financijski dokument u kojem su prikazani svi planirani prihodi i rashodi u godini dana. Državni proračun Republike Hrvatske sastoji se od dva glavna dijela. S jedne strane postoji opći dio koji je usmjeren na račune prihode i rashoda te na račune financiranja, a s druge strane je posebni dio državnog proračuna čiji je zadatak planiranje rashoda i izdataka proračunskih korisnika. Analizom kretanja prihoda i rashoda državnog proračuna u razdoblju od 2016. do 2020. godine, može se zaključiti kako je u navedenom petogodišnjem razdoblju, država svake godine ostvarila proračunski deficit, odnosno rashodi su bili veći od prihoda. Naime, rashodi su u navedenom petogodišnjem razdoblju bili veći od prihoda za čak 27.805.310.163,08 kn.

Hrvatski fiskalni sustav dijeli se na nekoliko razina: prema razini državne vlasti, prema poreznoj osnovici te prema kategoriji opterećenja korisnika. Kada je riječ o porezima na državnoj razini, onda je riječ o porezu na dobit, porezu na dohodak, porez na promet nekretnina, posebni porezi na promet te porez na dodanu vrijednost. U županijske poreze ubrajaju se: porez na darove i nasljedstva, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za zabavne igre. Općinski i gradski porezi odnose se na porez na potrošnju, prirez porezu na dohodak, porez na kuće za odmor, porez za neobrađeno zemljište, porez na tvrtku ili naziv, porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine, porez na neizgrađeno građevno zemljište te porez na korištenje javnih površina. U zajedničke poreze, koji se dijele između države, županije, općina i gradova, ubrajaju se porez na dobit, porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Prema vrsti porezne osnovice dijele se prema poreznoj osnovici, primjerice, ukoliko je riječ o porezu na dobit, tada je porezna osnovica ostvarena dobit koja se oporezuje. Kada je riječ o podjeli poreza prema kategoriji opterećenja, tada je riječ o proporcionalnim, progresivnim i regresivnim porezima. Bitno je

spomenuti kako je proporcionalno oporezivanje oblik oporezivanja u kojem se porez uvijek plaća po istoj poreznoj stopi, a regresivno oporezivanje predstavlja oblik oporezivanja u kojem se na smanjenje porezne osnovice povećava porezna stopa. Porez koji smanjuje nejednakost u raspodjeli bogatstva u državi je progresivni porez, s obzirom da progresivno oporezivanje funkcionira na način da se porezna stopa povećava sa povećanjem porezne osnovice.

6. POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Brümmerhoff, D. (2000): Javne financije. Zagreb: MATE d.o.o.
2. Roller, D. (2009): Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća. Zagreb: Sveučilište u Rijeci, RRiF Visoka škola za financijski menadžment
3. Sirotković, J. (1996): Hrvatsko gospodarstvo: Privredna kretanja i ekonomska politika. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Golden marketing
4. Slijepčević, V. (2001): Financiranje samouprave. Zagreb: Saturn

Članci u časopisima:

1. Bratić, V., Urban, I. (2006): Porezni izdaci u Hrvatskoj. Financijska teorija i praksa, Vol. 30/2, str. 129-194, <https://hrcak.srce.hr/5248> (11.07.2021.)
2. Friganović, M. (2016): Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak. Računovodstvo i porezi u praksi, Vol. 12/16, str. 40, https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf, (21.07.2021.)
3. Kesner-Škreb, M. (2004): Porez na dobit. Financijska teorija i praksa Vol. 28/4, str. 501-504, <http://www.ijf.hr/pojmovnik/dobit.htm> (03.07.2021.)
4. Kesner-Škreb, M. (2005): Razmjerni porezi. Financijska teorija i praksa, Vol. 29/2, str. 249-251, <http://www.ijf.hr/pojmovnik/proporcionalni.htm>, (20.07.2021.)
5. Ott, K., Bajo, A., Bronić, M., Bratić, V., Medak Fell, D. (2009): Proračunski vodič za građane, Institut za javne financije, Zagreb, <http://www.ijf.hr/proracunski/2009.pdf> (04.07.2021.)

Propisi:

1. Zakon o porezu na dobit, NN 115/16, 138/20, <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit> (03.07.2021.)
2. Zakon o porezu na dohodak, NN 106/18, 138/20, <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, (21.07.2021.)
3. Zakon o lokalnim porezima, NN 115/16, 101/17, <https://www.zakon.hr/z/875/Zakon-o-lokalnim-porezima>, (21.07.2021.)

Radovi objavljeni na internetskim stranicama:

1. Bartulović, V. (2019): Utjecaj fiskalne politike na gospodarski rast. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/efst%3A2721/datastream/PDF/view>, (03.07.2021.)
2. Domšić, M. (2016): Proračun; što moramo znati o njemu. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula. <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1095/datastream/PDF/view>, (03.07.2021.)
3. Joha, I. (2015): Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj. Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, <https://repozitorij.vuka.hr/islandora/object/vuka%3A25/datastream/PDF/view>, (04.07.2021.)
4. Jolić, S. (2020): Obračun (PDV-a) poreza na dodanu vrijednost na primjeru poslovnog subjekta "X". Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A5132/datastream/PDF/view>, (04.07.2021.)
5. Kajba, D. (2018): Proračun Republike Hrvatske. Veleučilište u Požegi, Požega, <https://repozitorij.vup.hr/islandora/object/vup%3A1181/datastream/PDF/view>, (04.07.2021.)
6. Mustafić, D. (2015): Fiskalna politika Hrvatske u razdoblju od 2006. do 2014. godine, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A332/datastream/PDF/view>, (20.07.2021.)
7. Rast, I. (2017): Fiskalna politika Republike Hrvatske. Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću, Gospić, <https://repozitorij.velegs-nikolatesla.hr/islandora/object/velegs%3A115/datastream/PDF/view> (02.07.2021.)
8. Simunić, N. (2016): Državni proračun RH. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split, <https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A842/datastream/PDF/view>, (03.07.2021.)
9. Skukan, I. (2015): PDV u Republici Hrvatskoj. Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, <https://repozitorij.vuka.hr/islandora/object/vuka%3A558/datastream/PDF/view>, (05.07.2021.)

10. Uvodić, L. (2017): Fiskalna politika u Republici Hrvatskoj. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split,
<https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A1601/datastream/PDF/view>
(02.07.2021.)

Internetski izvori:

1. Hrvatska komora poreznih savjetnika – Prijava poreza na dobit 2019. godine, <https://hgk.hr/documents/03-dean-cimera-prijava-poreza-na-dobit-2019-rijeka5e58c84f68871.pdf>, (21.07.2021.)
2. Hrvatska obrtnička komora – Porezi i carine, http://infos.hok.hr/faq/c_porezi_i_carine/c3_pdv/koje_su_stope_poreza_na_dodanu_vrijednost (04.07.2021.)
3. Ministarstvo financija – Proračun, <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86> (11.07.2021.)
4. Ministarstvo financija – Porezna uprava, <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2019.aspx>, (21.07.2021.)
5. Ministarstvo financija, Porezna uprava, porezni sustav, www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx (05.07.2021.)
6. Ministarstvo financija, Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_plovila.aspx, (05.07.2021.)
7. Ministarstvo financija, Porezna uprava, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, (04.07.2021.)
8. Ministarstvo financija – Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dobit.aspx, (04.07.2021.)
9. Ministarstvo financija – Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_promet_nekretnine.aspx (04.07.2021.)
10. Ministarstvo financija - Porezna uprava, porezni sustav, https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_nasljedstva_darovi.aspx (05.07.2021.)
11. Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2016-619/619>, (10.07.2021.)
12. Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2017. godinu. <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-arhiva/2017-618/618>, (10.07.2021.)

13. Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu.
<https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609>, (10.07.2021.)
14. Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2019. godinu.
<https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>, (10.07.2021.)
15. Ministarstvo financija – Državni proračun Republike Hrvatske za 2020. godinu.
<https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981>, (10.07.2021.)
16. Pojam i vrste javnih prihoda,
<https://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/fin/nsokol/1.%20POJAM%20I%20VRSTE%20JAVNIH%20PRIHODA%202015.pdf>, (20.07.2021.)
17. Porezni vodič – Uvod o porezima, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf
(06.07.2021.)

7. POPIS ILUSTRACIJA

Slike:

1. Slika 1. Struktura državnog proračuna

Tablica:

1. Tablica 1. Stopa poreza na dobit u 2021. godini
2. Tablica 2. Stope poreza na dohodak u 2021. godini
3. Tablica 3. Primjer proporcionalnog, regresivnog i progresivnog poreza

Grafikoni:

1. Grafikon 1. Kretanje prihoda od poreza u razdoblju od 2016. do 2020. godine
2. Grafikon 2. Kretanje prihoda od doprinosa u razdoblju od 2016. do 2020. godine
3. Grafikon 3. Kretanje prihoda od imovine u razdoblju od 2016. do 2020. godine
4. Grafikon 4. Kretanje ukupnih prihoda u državnom proračunu Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine
5. Grafikon 5. Kretanje rashoda za zaposlene u razdoblju od 2016. do 2020. godine
6. Grafikon 6. Kretanje financijskih rashoda u razdoblju od 2016. do 2020. godine
7. Grafikon 7. Kretanje materijalnih rashoda u razdoblju od 2016. do 2020. godine
8. Grafikon 8. Kretanje ukupnih rashoda u državnom proračunu Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Veleučilište u Virovitici

OBRAZAC 5

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, LAURA POKUPIC'

izjavljujem da sam autor/ica završnog/diplomskog rada pod nazivom

FISKALNA POLITIKA U REPUBLICI
HRVATSKOJ

Svojim vlastoručnim potpisom jamčim sljedeće:

- da je predani završni/diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija,
- da su radovi i mišljenja drugih autora/ica, koje sam u svom radu koristio/la, jasno navedeni i označeni u tekstu te u popisu literature,
- da sam u radu poštivao/la pravila znanstvenog i akademskog rada.

Potpis studenta/ice

Laura Pokupic'

Veleučilište u Virovitici

OBRAZAC 6

ODOBRENJE ZA POHRANU I OBJAVU
ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Ja LAURA POKUPIC

dajem odobrenje za objavljivanje mog autorskog završnog/diplomskog rada u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Veleučilišta u Virovitici te u javnoj internetskoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice bez vremenskog ograničenja i novčane nadoknade, a u skladu s odredbama članka 83. stavka 11. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17).

Potvrđujem da je za pohranu dostavljena završna verzija obranjenog i dovršenog završnog/diplomskog rada. Ovom izjavom, kao autor navedenog rada dajem odobrenje i da se moj rad, bez naknade, trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim:

- ☒ a) široj javnosti
- b) studentima i djelatnicima ustanove
- c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

Potpis studenta/ice

Laura Pokupić

U Virovitici, 6.9.2021.

**U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem završnom/diplomskom radu, podnosi se pisani obrazloženi zahtjev.*